

Η καταναλωτική μανία των νέων επηρεάζει την ποιότητα του περιβάλλοντος;

Με πόση προθυμία θα αγοράζατε ρούχα που μπορεί να οδηγήσουν σε νεφρική ανεπάρκεια και καρδιακές παθήσεις; Ρούχα που μολύνουν τον ωκεανό και ρούχα για την παραγωγή των οποίων σκοτώνονται ζώα; Η απάντηση φαίνεται προφανής. Κανείς δεν θα έκανε συνειδητά μια τέτοια επιλογή, γνωρίζοντας τη βλάβη που μπορεί να επιφέρει τόσο στο σώμα του, όσο και στο περιβάλλον. Είναι εμφανές πλέον ότι η βιομηχανία της μόδας έχει ως υπέρτατο στόχο την οικονομική αφαίμαξη των υπερκαταναλωτικών αγοραστών της, κοινό το οποίο είναι απίστευτα σπάταλο και ρυπογόνο σε βαθμό που η χλωρίδα και η πανίδα του πλανήτη επηρεάζεται ανεπιστρεπτί.

Το μεγαλύτερο μέρος του φυσικού πλούτου του πλανήτη μας κατασπαράσσεται ασύστολα, προκειμένου να υποστηρίξει το πολυκέφαλο τέρας που έχει πάρει τη μορφή της βιομηχανίας της γρήγορης μόδας και μαστίζει την οικονομία του πλανήτη μας. Το πρόβλημα καθρεφτίζεται στα λόγια του γενικού διευθυντή του ελληνικού γραφείου της Green Peace, Νίκου Χαραλαμπίδη «Δεν είναι πια βιώσιμο το μοντέλο της βιομηχανίας της μόδας. Η κυριαρχία του fast fashion, δηλαδή της μόδας που αλλάζει ταχύτατα και οδηγεί τα ρούχα πολύ γρήγορα στην αχρηστία και τελικά στα σκουπίδια είναι τεράστια και καταστροφική»¹. Το ενεργειακό αποτύπωμα στη βιομηχανία εκτείνεται σε ποικιλόμορφες παραβιάσεις των περιβαλλοντικών νόμων όπως για παράδειγμα τους 1,7 δις. τόνους διοξειδίου του άνθρακα ετησίως το οποίο τροφοδοτεί το Φαινόμενο του Θερμοκηπίου⁵. Παράλληλα, η κύρια αιτία χρήσης τέτοιων γιγαντιαίων ποσοτήτων νερού είναι η καλλιέργεια βαμβακιού αφού για την παραγωγή μόνο ενός κιλού βαμβάκι, χρειάζονται τουλάχιστον 20 000 λίτρα νερού. Επιπλέον, για 1 τόνο βαμμένου υφάσματος απαιτούνται 200 τόνοι καθαρού νερού. Δεδομένων των προβλημάτων λειψυδρίας με τα οποία έρχεται αντιμέτωπο μεγάλο μέρος του πλανήτη μας, και ειδικότερα το νησί μας φέτος, το πόσιμο νερό αποτελεί μία ακριβή σπατάλη². Θα αποτελούσε σοβαρή παράλειψη να μην τονίσουμε τις κολοσσιαίες ποσότητες αποβλήτων, που ανέρχονται σε 2,1 δις τόνους ετησίως, εκ των οποίων μόνο το 20% ανακυκλώνεται¹. Επιπρόσθετα σε αυτά τα 2,1 δις συμπεριλαμβάνονται τόνοι μη ανανεώσιμων πηγών όπως το πετρέλαιο, ενώ η έρευνα του περιοδικού «Nature Communications» αποδεικνύει ότι 95% των πλαστικών ινών(micro plastics) που βρίσκονται στον Αρκτικό Ωκεανό προέρχονται από τις ίνες συνθετικών υλικών που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία ρούχων από πολυεστέρα, νάilon ή ακριλικό². Ακόμη, αυτά τα υλικά διαλύονται στο έδαφος, όπου προκαλούν μείωση της βιοποικιλότητας και γονιμότητας του εδάφους, διακόπτοντας τις βιολογικές διεργασίες και καταστρέφουν μικροοργανισμούς, φυτά και έντομα³. Πρόσφατες μελέτες αποδεικνύουν ότι το φαινόμενο έχει φτάσει σε βαθμό όπου μειώνει τη φωτοσύνθεση, τη σημαντικότερη λειτουργία της ζωής, κατά 7-12%⁴.

Το μεγάλο ερώτημα όμως για πολλούς ανθρώπους παραμένει ποιες επιπτώσεις δύναται να έχουν αυτά τα υλικά και στην ανθρώπινη υγεία, όχι μόνο στην περιβαλλοντική. Κάποιες από τις πιο συχνές ουσίες που συναντώνται σε υφάσματα της βιομηχανίας της γρήγορης μόδας είναι επιζήμιες για την υγεία μας. Το χρώμιο για παράδειγμα, σε μη επιτρεπτά όρια αποδυναμώνει το ανοσοποιητικό και προκαλεί βλάβες στο συκώτι και τα νεφρά. Οι φθαλικές ουσίες κατηγορούνται για πρόωρους θανάτους ενηλίκων λόγω καρδιοπάθειας και για ορμονικές παρεμβολές. Τα βρωμιούχα επιβραδυντικά φλόγας που συναντιούνται συνήθως σε πιτζάμες παιδιών, για να τα

προστατεύσουν σε περίπτωση πυρκαγιάς και έχουν ήδη απαγορευτεί στην Ευρώπη, παρεμβαίνουν στην ομαλή λειτουργία του θυροειδούς και πιθανώς να συνδέονται με ΔΕΠΥ. Υπερφθοριωμένες αλκυλιωμένες ουσίες (PFAS) ή αλλιώς τα «αιώνια χημικά», δεν διαλύονται στο περιβάλλον και συνδέονται με διάφορες ασθένειες, π.χ. βλάβες στο συκώτι, άσθμα και χρόνια νεφροπάθεια. Ο μόλυβδος προκαλεί μακροχρόνια αναπτυξιακά προβλήματα σε παιδιά που εκτίθενται συστηματικά σε αυτόν⁵. Όλες αυτές οι ουσίες πέραν της άμεσης επαφής με το δέρμα του ανθρώπου καταλήγουν επίσης και στα συστήματα ύδρευσης και στα υπόγεια ύδατα. Αφού πλένονται τα ρούχα στο πλυντήριο, στη συνέχεια ξεπλένονται οι ουσίες στην τροφική αλυσίδα και στο πιάτο μας.

Θα ήταν μεγάλη παράλειψη να μην αναφερθούμε και στις απάνθρωπες συνθήκες εργασίας στις οποίες εκτίθενται οι, πολλές φορές ανήλικοι, εργάτες της βιομηχανίας της γρήγορης μόδας. Δουλεύοντας κάτω από εξαντλητικά ωράρια και υπό επικίνδυνες συνθήκες για τη σωματική τους ακεραιότητα, με πενιχρούς μισθοί που δεν καλύπτουν καν τις βιοτικές τους ανάγκες. Αναμφισβήτητα αυτό σίγουρα αποτελεί εκμετάλλευση και καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Προκειμένου να εξετάσουμε κατά πόσο ισχύουν στον περίγυρό μας τα παραπάνω, συντάξαμε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο διανεμήθηκε στο σχολείο μας, το Λύκειο Αγίου Ιωάννη και στο οποίο απάντησε το 1/3 των μαθητών⁶. Αρχικά, περίπου 84% των συμμετεχόντων της έρευνας δήλωσαν αγοραστές “fast fashion” εκ των οποίων 20% να αγοράζουν 1 φορά τον μήνα, ενώ οι υπόλοιποι διχάστηκαν σε 1-2 φορές τον χρόνο και 1 φορά το δίμηνο. Επιπρόσθετα, τα 2/3 των καταναλωτών αγοράζουν πάνω από 5 κομμάτια τη φορά. Ακόμα, αφενός δήλωσαν ως κύριο κριτήριο προτίμησης το χαμηλό κόστος των προϊόντων, αφετέρου ισχυρίστηκαν ότι είναι συνετό να αγοράζουν λιγότερα και πιο ποιοτικά προϊόντα. Υποστηρίζοντας, στη συνέχεια, οι ερωτηθέντες ότι εάν γνώριζαν για την επικινδυνότητα των υλικών που χρησιμοποιούνται στα ρούχα ένδυσης και υπόδησης δεν θα συνέχιζαν τις αγορές τους, εν τούτοις είχαν πρωτύτερα δηλώσει γνώστες του συγκεκριμένου γεγονότος κάτι που υποδηλώνει διάσταση μεταξύ απόψεων και πράξεών τους. Εκτός από αυτό, συμφωνούν ότι είναι κατακριτέο και απαράδεκτο οι εργαζόμενοι να δουλεύουν υπό απάνθρωπες συνθήκες, ωστόσο αυτό δεν τους αποτρέπει από το να συνεχίζουν να αγοράζουν. Χρειάζεται επίσης να σημειωθεί ότι τα πιο πάνω αποτελέσματα αφορούν κυρίως τον γυναικείο πληθυσμό αφού σχεδόν 85% των αγοραστών ήταν κορίτσια. Καταλήγοντας, η πλειοψηφία συμφωνεί ότι το περιβαλλοντικό κόστος είναι πολύ μεγάλο και δεν είναι ηθικά σωστό να αγοράζονται ρούχα μιας χρήσης αλλά παρόλα αυτά δεν ήταν διατεθειμένοι να σταματήσουν να τα αγοράζουν! Η πιο πάνω διάσταση μεταξύ των απόψεων και των πράξεών μας έχει ως αντίκτυπο στο περιβάλλον μας και άρα και στην ποιότητα της ζωής μας. Ως εκ τούτου Θα πρέπει οι πράξεις μας να υποστηρίζουν τις απόψεις μας και είναι καιρός ως μαθητές να λάβουμε κάποια μέτρα.

Ενώ μπορεί να φαντάζει αδύνατη η αναχαίτιση του προβλήματος, είναι σίγουρα δυνατή έστω η άμβλυνσή του. Σε ατομικό επίπεδο ο καθένας αναντίρρητα πρέπει να θέσει όρια στην υπερκαταναλωτική τάση του. Δεδομένης της εποχής στην οποία ζούμε εμείς όπου οι νέοι δεχόμαστε πιέσεις από τους συνομήλικούς μας και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, να ακολουθήσουμε τα τελευταία trends, πρόκειται για ένα εξαιρετικά απαιτητικό εγχείρημα. Δεν

είναι απαραίτητη η ριζική αποχή από τις αγορές μας αλλά ίσως ο αναπροσανατολισμός των προτιμήσεών μας. Για παράδειγμα η αγορά second-hand, το χάρισμα δεύτερης ζωής δηλαδή σε μεταχειρισμένα ρούχα, ή, η επιλογή ρούχων κατασκευασμένα από ανακυκλώσιμα υλικά είναι βήματα προς ένα πιο υγιές περιβάλλον. Επίσης θα μπορούσαμε να αγοράζουμε μόνο αφού απαντήσουμε ερωτήματα που θα μας βοηθήσουν να καταλάβουμε αν πρέπει να προχωρήσουμε στην αγορά: 1. Πόσα χρόνια θα κρατήσω στην ντουλάπα μου το συγκεκριμένο προϊόν; 2. Μπορώ να το φορώ σε όλη τη διάρκεια του έτους; 3. Είναι φτιαγμένο από καλά υλικά; 4. Αν δε το χρειάζομαι θα μπορώ να το κρατήσω ή να το πουλήσω;

Η δήλωση του κ. Χαραλαμπίδη δίνει τροφή για σκέψη: «Όπως σε όλα τα θέματα που έχουν να κάνουν με το περιβάλλον και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, κάθε πολίτης μπορεί και πρέπει να δείξει πιο υπεύθυνη στάση». Αλλά μέρος της λύσης είναι να αλλάξει και το παραγωγικό μοντέλο. Δεν αρκεί η επιλογή που θα κάνουν κάποιοι από εμάς. Θέλουμε ρούχα που θα παράγονται με βιώσιμο τρόπο και δε θα κάνουν τον γύρο του κόσμου για να φτάσουν στα ράφια μας. Και όπως αναπτύχθηκε το slow food, πρέπει να ανακαλύψουμε και το slow fashion, να σχεδιάζουμε και να δημιουργούμε ρούχα με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής.

Συμπερασματικά, ως νέα γενιά το οικολογικό μας αποτύπωμα είναι επικίνδυνα μεγάλο. Οι κίνδυνοι που ενέχει το fast fashion είναι ευρέως γνωστοί, καθώς επίσης και η παραδοχή ότι οι αγοραστές δεν προτίθενται να κάνουν καθοριστικές αλλαγές στις αγοραστικές τους συνήθειες. Το μέλλον κρίνεται από την επόμενη γενιά, η οποία αυτή τη στιγμή βρίσκεται στα σχολεία. Κατά συνέπεια, η παιδεία θα έπρεπε να αποτελεί προασπιστή των οικολογικών αξιών. Ως μαθητές πρέπει να δώσουμε έμφαση στις αξίες και στα ιδανικά που προσπαθούν να μας καλλιεργήσουν στα σχολεία αντί σε επιφανειακά ζητήματα όπως το τι φοράει ο καθένας και τι βλέπουμε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Είναι φανερό ότι αν δεν το πάρουμε απόφαση να καταπολεμήσουμε τις τάσεις που οι ίδιοι δημιουργούμε, οι επιπτώσεις θα είναι σίγουρα καταλυτικές. Είναι όμως η πειθαρχία μας ως αγοραστές αρκετή, για να σωθεί το περιβάλλον ή θα πρέπει μαζί με αυτό να μείνουμε ανεπηρέαστοι και να αποκτήσουμε καλύτερο αυτοέλεγχο στους πειρασμούς που μας θέτουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;

Μαθήτριες:

Ανδρέου Δωροθέα, Β31

Κολονιάρη Νεφέλη, Β32

Σκόνδρα Μαριάνθη, Β32

Χριστοδούλου Μαρία, Β32

Υπεύθυνη καθηγήτρια: Αννίτα Φιλίππου, Βιολόγος

Η εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος Νέοι Δημοσιογράφοι για το περιβάλλον.